

ACC. N:R M. 13951: 1-5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Fröken Thyra Sjunnarsson,*
Härad: *Harjagers, Onsjö* Berättare: *Fröken Kristina Sjunnarsson,*
Socken: *Virke, Norvidinge* Berättarens yrke: *f.d. lantbr. ö. väverka*
Uppteckningsår: *1955* Född år *1887* i *Virke*

Hemmets prydnads. s. 1-5.

LNF 49.

L U N D .

HEMMETS PRYDANDE.

- 1) Lövning. Lövade man i hemmet vid vissa tillfällen? I så fall vilka? Vad lövade man med? Hur placerades lövruskorna? Om öppen spis fanns, brukade man då löva den? I så fall när?
- 2) Golvet. Brukade man i Eder hemtrakt strö golvet vid vissa tillfällen? I så fall när och med vad? Halm, ene, sand, löv eller annat? Varför gjorde man det? Beskriv seden så ingående som möjligt? Finns det någon i Eder trakt som ännu vid något tillfälle beströr golvet? Hur ofta skurades golvet? Vad för slags mattor användes? Användes mattor dagligen eller endast vid vissa högtider? I så fall vilka?
- 3) Väggprydnader. Hur pryddes väggarna? Om man satte upp bonader, hade man dessa uppe året runt eller endast vid vissa högtider? När ungefär började man tapetsera rummen? Hur sågo dessa första tapeter ut? När började man i Eder hemtrakt pryda väggarna med tavlor? Vad föreställde dessa första tavlor och var inköptes de?
- 4) Bords- och skåpprydnader. Hade man dukar på bordet till vardags eller endast vid vissa högtider? I så fall vilka? Använde man olika slags dukar vid olika högtider? I så fall beskriv dessa, färg, mönster, etc. Hade man prydnader på skåpen? Beskriv dessa i så fall. Hur pryddes bordet vid de olika årshögtiderna, jul, midsommar, påsk och pingst? Prydde man bordet på särskilt sätt vid familjefester såsom bröllop, barndop, begravning, födelse- eller namnsdag? Beskriv detta i så fall så ingående som möjligt.
- 5) Spisar. Vad använde man för slags spis i de olika rummen, öppen spis, sättugn, kamin eller annat? Beskriv dessa så noggrant som möjligt.
- 6) Belysning. Beskriv vilka olika slags belysningsanordningar man hade innan elektriskt ljus infördes.
- 7) Blommor. Hade man avskurna blommor i vasar? Om inte, när började man sätta in sådana? Hade man kruksblommor i fönstren? I så fall vilka sorter? Hur fick man sticklingar? Ansågs det t.ex. särskilt tursamt om man stal dem?
- 8) Andra prydnader. Känner Ni till några andra prydnader i hemmet, t.ex. halmkronor vid jul eller vid andra högtider etc. Beskriv i så fall dessa så ingående som möjligt. Beträffande ovanstående frågor, skulle vi vara mycket tacksamma om vi kunde få santliga besvarade med utgångspunkt från ett bestämt hem, t. ex. Edert föräldra- morföräldra- eller farföräldrahem, eller något annat, som Ni väl känner. Det vore också bra om Ni hade möjlighet att redogöra för de ändringar, som beträffande ovanstående företagits i ifrågavarande hem.

1) Hemmets prydnad. Lörning ända fram till 1910 förades till Nilsammarrhelgen runt ytterdörrarna till boningssturet och över staldörrarna. Man förade med grenar av syren eller alm, björk fanns inte vid vår gård i Virke.

2) Golvet: I början på 1890-talet brukade man ännu sanda golvet i stora stugan varje dag, och till söndagen ströddes kackel emis. Man "dugga" vatten på sanden och sopade golvet, det gjorde nästan samma nytta som en skurning.

På slutet av 90-talet sandade vi golvet endast under betyngnings-tiderna och fram till julen. Då var det särskilt skönt att få skurat och lägga trasorätterna på, så man slapp att släpa de gamla långa kjolarna i sanden. I mitt hem skurades golvet åtminstone till varanda högtid och ibland någon gång emellan. Jag minns en äldre man som inte ville ha skurat för han var rädd att golvet skulle "rättna upp". En omkommar fick han besök av en dotterdatter från Helsingborg, hon ville skura till högtiden, men fick inte — och glad blev hon — "stapatösen".

Väggmålningar.

ACC. N:R M. 13951:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.) I mitt hem i Viskå hade vi blomliga tapeter, men hos min farfar Sjunde Olsson i Borsgården var det färgutsade, oljefärgade väggar i stora stugan. Där var det många tavlor på väggarna, men i "lillastugan" hängde ett helt porträttgalleri av släkten både äldre och yngre medlemmar, - som så småningom fögades i två stora samor.

I mitt hem hade vi en tavla med en "födelsedagskrans" av färgrika pappersblommor och en hyllningsvers, som min mor fäst på sin 6-års dag år 1868.

I salen hade vi oljetryck, som jag beundrade mycket. Det var förställda barn med släddsängeln och det andra en stora syster med sin lillbror. Ännu tycker jag att färgerna på den senare tavlan är så vackra. Många hade tavlor med jaktmotiv. Ofta var det "sändagsgärens hemkomst", som framställdes då han möttes av fru, till vilken han överlämnar en fågel och jaktvästan sväller av "vilt".

ACC. N:R M. 13951:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4. Bords- och skåp-pydnader: Dukar användes ej till vardags, utom endast vid högtidliga och när det som främmande och då alltid dukas av tunnsmitt lin. Vitsita dukar i olika vävnadslag rutiga eller rordiga användes också.

På troskaftstället av krappiadt brunfärgat ullgarn lades på stora bordet var det högtid i stugan; särskilt vid omidsammars då vi placerade en svart glaserad vas m. blommotiv, fylld med stora vita prästkragar på bordet.

På högtidsdagarna under julen pyndes bordet m. vita dukar och ljus. Vid de andra högtiderna användes dukar, men inga pydnader, utom blommor, förrän på senare år.

Namnsdagar firades ej, men på födelsedagen var det allra viktigaste födelsedagskransen av vete deg som Mor bakat, och där omkring i smitten var förtärligt till födelsedagsbaket.

ACC. N:R M. 13951: 4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5. Sqisar: Både i nord föräldrarum i Verbe och hos min farfar i
Borsgården hade man rättargrattens eldades från köket.
På ångrens framsida var smita av S: T. Gården och draken.
Jag värdt upp hos min farfar och jag minns som ett nästskilt
tecken på att det snart var jul, att på tillgublatens morgon kl. 4.
kom Per Pålson, som bodde vid Goringebäckan, och gånade
uppen skinnande blanka. I allmänhet fanns ett stöd i
endast ett rumputen Stugan (i den st. Villastugan) och det var
vanligen en hög järnkarmin.

I nord om föräldrarum, gittet min far inköpte 1907, fanns då
äppan rökgång för anslagningen, samt kullersten på golvet
i stora köket. 1908 gjordes grundlig reparation: Ny skorsten
uppmurades; i lilla köket uppsattes järnspis och i stora köket
lades nytt golv av tegel därför att detta kök och i omr. samt tvättstuga.
I rummen lades köksmattor på golven utom i salen. Där lito-
hålls ännu de första golvplankorna, sen år 1852.

1925 installerades värmeledning i några av rummen

ACC. N:R M. 13951:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6. Belysning. Man hade fotogenlampor, kängel. stå-lampor, stearinljus och krosslampa. Under krigsåren 1917-19 hade vi i Torup installerat ett litet gasverk, varifrån vi hade belysning i tre rum och två kök.

7. Man satte in kammare i var endast till söndagar och helger. Krukväxterna utgjordes av guldronnier och "blodsdroppar", falskimmer, myrtan och kaller. De som var avsedda del särskilt tillstånd om man stal sticklingarna.